

Daniel Dennet (1942)

“Daniel Dennett is een verteller van het soort verhalen dat voor mensen altijd van belang is geweest. Verhalen over wie we zijn en waar we vandaan komen, over het bewustzijn, het ik of de vrije wil. Zijn verhalen zijn niet traditioneel en al helemaal niet geruststellend. Dennett neemt op het gebied van de filosofie van het mentale een positie in die zo controversieel is, dat ze in belangrijke mate de agenda van de discussie beïnvloedt. Ook voor veel niet-filosofen is Dennett (1942) geen onbekende. Hij schrijft levendig en richt zich steeds meer op een lekenpubliek. Wat hij precies over mensen en dieren beweert, of over het bewustzijn, over ervaringen, over het ik of over de vrije wil, wordt lang niet altijd duidelijk. Zijn positie is radicaal, maar zijn stijl geruststellend en omzichtig zodat men geneigd is te vergeten hoe extreem zijn standpunt is.” (Doorman en Pott Hst. over Dennett)

“Onze handelingen zijn meestal bevredigend. We zien dat ze over het algemeen coherent zijn en dat ze toepasselijke, op het juiste moment geleverde bijdragen vormen aan onze projecten zoals we die begrijpen. Daarom nemen we gemakshalve aan dat ze het produkt zijn van processen die betrouwbaar zijn afgestemd op doelen en middelen. Dat wil zeggen, ze zijn rationeel, in één betekenis van dat woord (Dennett 1987a, 1991a). Maar dat wil niet zeggen dat ze in engere zin rationeel zijn: het produkt van serieel redeneren. We hoeven de onderliggende processen niet te verklaren in het model van een interne redeneerder, concludeerder en besluter, die methodisch de doelen en de middelen aan elkaar aanpast en vervolgens het bevel geeft voor de gespecificeerde handeling.” (Dennett Het bewustzijn verklaard blz. 281)

“Wat er in onze moderne beschaving is gebeurd, is het fenomeen dat de grootte van een gezin niet langer wordt beperkt door de bestaansbronnen die de individuele ouders kunnen garanderen. Wanneer man en vrouw meer kinderen hebben dan ze te eten kunnen geven, komt de staat, dat wil zeggen de rest van de populatie, gewoon te hulp om de kinderen die er te veel zijn, gezond en wel in leven te houden.(...)

Aangezien wij mensen niet meer terug willen naar de oude zelfzuchtige praktijk waarin kinderen van te grote gezinnen van honger omkwamen, hebben we het gezin afgeschaft als eenheid van economische autarkie en vervangen door de staat. Maar het privilege om steun voor de kinderen te garanderen zou niet misbruikt mogen worden.

Geboortepanning wordt soms voor iets 'onnatuurlijks' uitgemaakt. Dat is het ook: iets zéér onnatuurlijks. De moeilijkheid is dat dit ook geldt voor de welvaartsstaat. Ik denk dat de meesten van ons vinden dat de welvaartsstaat iets heel goeds is. Maar je kunt geen onnatuurlijke welvaartsstaat hebben zonder een onnatuurlijke geboorteregeling, want anders is het eindresultaat een nog grotere ellende dan er in de natuur bestaat.” (Zelfzuchtigen blz. 222/223)

“Wanneer we ons het individuele dier voorstellen als een overlevingsapparaat dat zich gedraagt alsof het de 'bedoeling' heeft zijn genen te bewaren, kunnen we spreken van een conflict tussen ouders en jongen: een

generatiestrijd. De strijd wordt geraffineerd uitgevochten en er wordt aan beide zijden met alle middelen gestreden. De jongen laten geen gelegenheid voorbijgaan om vals te spelen. Ze doen of ze hongeriger zijn dan in werkelijkheid, misschien jonger, en of ze in groter gevaar verkeren dan werkelijk het geval is. Het jong is te klein en te zwak om zijn ouders lichamelijk te tiranniseren, maar het gebruikt elk psychologisch wapen dat het tot zijn beschikking heeft: liegen, valsspelen, bedriegen, uitbuiten, precies totaan het punt waarop het zijn familie meer begint te straffen dan zijn genetische verwantschap ermee hem toestaat. Ouders moeten er van hun kant op bedacht zijn dat ze worden belogen en bedrogen, en proberen zich niet voor de gek te laten houden.”(idem 245)

“We worden ons ervan bewust dat het soort begrip dat AI-systemen tegenwoordig vertonen – en AI begint adembenemend goed opgewassen te raken tegen het beste menselijk begrip – eveneens parasitair is, dat wil zeggen: strikt afhankelijk van het reusachtige erfgoed aan menselijk begrip waarvan het zich kan bedienen. Google Translate zou nergens zijn zonder de miljoenen goede vertalingen door tweetaligen waarvan het programma zich bedient, en Watsons onmenselijk grote reservoir aan feitenkennis is eveneens afhankelijk van al die miljoenen pagina's die het programma elke dag weer van het internet zuigt. Om voor de zoveelste keer te variëren op Newtons befaamde uitspraak: deze programma's staan op de schouders van reuzen, en bedienen zich van alle schranderheid die tentoongespreid wordt in de vroegere voortbrengselen van intelligent ontwerp.”(Bacterie tot Bach blz. 441)

“Net als de absurde verentooi waarop door methodische duivenfokkers stapje voor stapje voor stapje is geselecteerd, en de meelijwekkende gebreken die met veel moeite en geduld zijn aangebracht in verschillende hondensrassen die als 'speeltje' gebruikt worden, kunnen mensen – vaak met behulp van enthousiaste medeplichtigen – hun eigen geest vervormen tot een grotesk artefact dat hen hulpeloos of erger zelfs achterlaat.

Dit lijkt erop te wijzen – al is het zeker geen bewijs – dat diep-lerende machines zonder gebruikers die de door hen gevonden resultaten kritisch en met inzicht interpreteren, wellicht vele malen beter kunnen worden in patroonherkenning dan dierlijke en menselijke hersenen, zonder ooit (ons soort) begrip te verwerven. (...)In de praktijk zal het misschien niet lang meer duren voordat het vellen van wetenschappelijke en esthetische oordelen wordt overgedragen of uitbesteed aan artificiële actoren. Als Susan Blackmore het bij het rechte eind heeft, wordt met dit afzien, of beroofd worden, van het menselijk oordeelsvermogen nu al geëxperimenteerd in de digitale wereld van de populaire muziek en de internetmemen. “(Dennett Bach blz. 433/434)